

DICSŐ GÁBOR LÁSZLÓ¹

Foglalkozástól való eltiltás: múltja, jelene, jövője – Alkalmazása a modern online végezhető tevékenységek körében, különös tekintettel a youtuberek és streamerek világára

Bevezetés

A foglalkozástól eltiltás büntetőjogi rendszerünk egyik olyan szankciója, amely napjaink szakirodalmának egyik kevésbé tárgyalt területe, mindazonáltal ez nem azt jelenti, hogy ne vethetnénk fel bizonyos aggályokat és kérdéseket a jogintézménnyel kapcsolatban. A fókusz sokkal inkább a „foglalkozásokkal” kapcsolatos, büntetőjogi szempontból fontos kihívások feltárása és szabályozási alternatívák biztosítása. Ez magában foglalja mind a társadalom gyakorlatában jelen lévő bevett és elfogadott, illetve az újonnan megjelenő foglalkozásokat. Utóbbi alatt azokat a közelmúltban kialakult megélhetési módokat értjük, amelyeket a gazdasági, kulturális és szociális területek evolúciója alakított ki.

Az elmúlt években megfigyelhető, hogy – a társadalom által támasztott igényeknek és gazdasági lehetőségeknek megfelelően – átalakultak bizonyos foglalkozások, illetve létrejöttek olyan újak, amelyek magának a munkának az eddig ismert paramétereit is megváltoztatták. A modern 21. században ugyanis már olyan lehetőségek is adóttak és evidensek a megélhetés biztosítására, mint például a profi sportolás, az interneten történő műsorközvetítés (streamer), szabadúszó illusztrátor, pszichológus. A magyar jogi szakirodalomban eltérő megfogalmazásokkal és gondolatmenetekkel találkozhatunk azzal kapcsolatban, hogy mit tekinthetünk foglalkozásnak. A magyar büntetőjog – általános rész című jogi tankönyv megfogalmazása alapján foglalkozásnak minősül „minden olyan tevékenység, amelyet élethivatásszerűen, kereseti céllal, a megélhetés biztosítása végett folytatnak.”² Ezen megfogalmazáshoz képest merőben eltérő megközelítéssel találkozhatunk Elek Balázs – Vadászok, halászok a büntetőjog hálójában című könyvében, az ő fogalomhasználata a következő: „A foglalkozás

gyakorlása nem jelent élethivatásszerű munkavégzést, keresőtevékenységet, de még az adott foglalkozás rendszeres művelését sem.”³ Ezen megfogalmazás alapja pedig az a gondolat, hogy a foglalkozástól eltiltás büntetelményének az lehet az elkövetője aki vagy egy hatósági, vagy más jogosultság alapján valamilyen foglalkozási szabály hatálya alatt áll. Az ellentétes szakirodalmi álláspontok közül véleményem szerint a második megfogalmazás következetesebb, minekután, ha belegondolunk a jogalkotó is ezen a véleményem van, elég megtekintenünk a büntetés alkalmazási körét, habár ez definíciószerűen nem található meg a Btk.-ban.

Mindemellett azonban jelen vannak az internet nyújtotta kihívások, ugyanis az online térben való munkavégzés nemcsak új foglalkozásokat teremt, de újabb módokat is a különböző visszaélések elkövetésére.

A foglalkozástól eltiltás másik, általam is vizsgált területét azon tevékenységek köre jelenti, amelyeknél felmerül annak a gondolata, hogy ezek egyáltalán beleillenek-e, a törvény által lefedett foglalkozási fogalmak által kidolgozott kritériumokba. Nem feltétlenül jelent problémát az, hogy a társadalom fejlődése által keletkező minden új típusú tevékenységet nem tartalmaz nevesítve, sem fogalmilag a törvény, mivel nem lehet egy kazuisztikus jellegű Btk.-t alkotni, azonban ahogy a joggyakorlat is adja, büntető kollégiumi véleményekkel, valamint kúriai döntések közzétételével kellőképpen orvosolni tudná a tátongó űrt, amely ezt a büntetési nemet övezi.

A céloom tehát a foglalkozásokkal kapcsolatos, büntetőjogi szempontból alapvető kérdések feltárása és vizsgálata, hogy rávilágítsak a foglalkozástól eltiltással kapcsolatos hiányosságokra, illetve megválaszolandó kérdésekre, amelyekre a közeljövőben választ kell adnia az igazságszolgáltatásnak. A foglalkozások körében felmerülő – közérdeket egyre nagyobb mértékben érintő – kérdések azonban túlszabályozottsághoz is vezethetnek, ami pedig kerüendő.

A munka és a foglalkozás fogalmának kiszélesedése

Fontos előjáróban megtekintenünk, hogy mit tekintünk foglalkozási fogalomnak köznap értelemben, ehhez egy értelmező kéziszótár által adott fogalmat szeretnék vázolni, a megfogalmazást a Magyar Nagylexikon nyolcadik kötetéből fogom idézni: „foglalkozás: (szoc) szakma, mesterség. A társadalom munkaképes tagjainak – munkamegosztás révén kialakuló csoportjai mu-

1 Dr. Dicső Ügyvédi Iroda ügyvédjelöltje 2024. júliusától.

2 GÖRGÉNYI, I. – GULA, J. – HORVÁTH, T. – JACSÓ, J. – LÉVAY, M. – SÁNTHA, F. – CSEMÁNI, V. E. (2017). Magyar büntetőjog – általános rész. Wolters Kluwer Kft. eBooks. <https://doi.org/10.55413/9789632956282>. 406.

3 ELEK Balázs: *Vadászok, halászok a büntetőjog hálójában*, 2015, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 96. o.

atják a -i összetételt. A -i kategóriák szerinti társadalmi rétegződés a -i struktúra. Ennek meghatározásakor figyelembe szokták venni a termelőeszköz-tulajdont, a végzett munka jellegét (szellemi, fizikai), az iskolai végzettség és szakképzettség szintjét, a vezetői beosztást és az ágazatot. Így alakítható ki a tíz osztályból álló szerkezetmodell: 1. tőkésék, felső vezetők, értelmiségiek, 2. középvezetők és középszintű szellemi szakemberek, 3. rutinszerű munkát végző szellemi foglalkozásúak, 4. alkalmazottakat tartó kisiparosok, kiskereskedők, 5. alkalmazottat nem tartó kisiparosok, kiskereskedők, 6. önálló parasztok, 7. művezetők és üzemtechnikusok, 8. szakmunkások, 9. szakképzetlen munkások, 10. mezőgazdasági munkások.⁴

A munka és a foglalkozás fogalmai az elmúlt évtizedekben jelentős átalakuláson mentek keresztül, ami a gazdasági és technológiai fejlődés ütemének, valamint a társadalmi igények folyamatos változásának köszönhető. Az átalakulás nemcsak a munkaerőpiac szerkezetét érintette, hanem a munkajog hagyományos keretrendszerét is kihívások elé állította, ami ezáltal érinti a büntetőjogban ismert foglalkozástól eltiltást mint szankciót. A szankciót a Btk. 52–54. §-a az alábbiak szerint fogalmazza meg:

52. § (1) A foglalkozás gyakorlásától azt lehet eltiltani, aki a bűncselekményt a) szakképzettséget igénylő foglalkozása szabályainak megszegésével követi el, vagy b) foglalkozásának felhasználásával, szándékosan követi el.

(2) Az (1) bekezdés a) pontja azzal szemben is alkalmazható, aki a bűncselekmény elkövetésekor a tevékenységet nem a foglalkozásaként gyakorolta, de rendelkezik annak a foglalkozásnak a gyakorlásához szükséges szakképesítéssel, amely szabályainak megszegésével a bűncselekményt elkövette.

(3) A nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekmény elkövetőjét, ha a bűncselekményt tizennyolcadik életévét be nem töltött személy sérelmére követte el, illetve a gyermekpornográfia elkövetőjét végleges hatállyal el kell tiltani bármely olyan foglalkozás gyakorlásától vagy egyéb tevékenységtől, amelynek keretében tizennyolcadik életévét be nem töltött személy nevelését, felügyeletét, gondozását, gyógykezelését végzi, illetve ilyen személyvel egyéb hatalmi vagy befolyási viszonyban áll.

(4) A kiskorú veszélyeztetése bűncselekmény elkövetőjét el kell tiltani bármely olyan foglalkozás gyakorlásától vagy egyéb tevékenységtől, amelynek keretében tizennyolcadik életévét be nem töltött személy nevelését, felügyeletét, gondozását, gyógykezelését végzi, illetve ilyen személyvel egyéb hatalmi vagy befolyási viszonyban áll. Különös méltánylást érdemlő esetben a foglalkozástól eltiltás kötelező alkalmazása mellőzhető.

(5) A választói akarat tiltott befolyásolása bűncselekmény elkövetőjét el kell tiltani attól, hogy bármely civil szervezetben felelős személy és pártban vezető tisztségviselő legyen. Különös méltánylást érdemlő esetben a foglalkozástól eltiltás kötelező alkalmazása mellőzhető.

53. § (1) A foglalkozástól eltiltás határozott ideig tart, vagy végleges hatályú.

(2) A határozott ideig tartó eltiltás legrövidebb tartama egy év, leghosszabb tartama tíz év. Végleges hatállyal az tiltható el, aki a foglalkozás gyakorlására alkalmatlan vagy arra méltatlan.

(3) A foglalkozástól eltiltás tartama az ügydöntő határozat jog-

erőre emelkedésével kezdődik. Ha a foglalkozástól eltiltást szabadságvesztés mellett szabják ki, annak tartamába nem számít bele az az idő, amely alatt az elítelt a szabadságvesztést tölti, illetve amíg kivonja magát a szabadságvesztés végrehajtása alól. Ha a feltételes szabadságot nem szüntetik meg, a feltételes szabadságon töltött időt a foglalkozástól eltiltás tartamába be kell számítani.

(4) A végleges hatályú eltiltás alól a bíróság az eltiltottat kérelemre mentesítheti, ha az eltiltás óta tíz év eltelt, és az eltiltott a foglalkozás gyakorlására alkalmassá, vagy – ha az eltiltást méltatlanság miatt alkalmazták – érdemessé vált. Ez utóbbi esetben sem mentesíthető az, aki a bűncselekményt bünszervezetben követte el.

54. § Ezen alcím alkalmazásában foglalkozásnak minősül az is, ha az elkövető

a) gazdálkodó szervezet általános vezetését ellátó szerv tagja vagy egyszemélyi vezetője,

b) gazdasági társaság vagy szövetkezet felügyelőbizottságának tagja,

c) egyéni cég tagja,

d) egyéni vállalkozó vagy

e) a civil szervezetnek a civil szervezetekről szóló törvényben meghatározott vezető tisztségviselője.⁵

A munka és a foglalkozás fogalmának kibővülése maga után von többek között polgári jogi, munkajogi és büntető jogi kihívásokat.

A klasszikus munkajog a munkát alapvetően a munkáltató és a munkavállaló közötti gazdasági kapcsolatrendszerként értelmezte, amelyben a munkáltató által adott feladatokat a munkavállaló a munkaszerződés keretei között teljesíti. A társadalomszociológiai szempontok tekintetében van egy meghatározott köre a munkáknak, amelyeket az emberek általánosságban a szakmákkal azonosítanak. Mára azonban ez megváltozott, hiszen olyan tevékenységet is lehet akár keresetszerűen végezni, amely a klasszikus „szakma” vagy foglalkozás keretei közé nem férne be, legalábbis nem mindenki számára.

A „köztes munkavégzők” megjelenése – mint az önfoglalkoztatók és a gazdaságilag függő önfoglalkoztatók – új kihívásokat jelent a munkajog számára, amely csoportok jogi helyzete gyakran nem illeszkedik sem a klasszikus munkaviszonyhoz, sem a tisztán vállalkozási jogviszonyokhoz.⁶ Az Európai Unió Bírósága (EUB) által kidolgozott kritériumok, mint az alárendeltség, az idegen szervezetbe való integráció és a másik fél javára történő munkavégzés, csak részben alkalmazhatók ezekre az új formákra.⁷ Horváth István szerint a „szürkezóna” fogalma, amelybe ezek az új munkavégzői típusok tartoznak, nem rendelkezik egyértelmű jogi meghatározással. Ez a bizonytalanság megnehezíti az érintettek jogi védelmének biztosítását, amely pedig egyre inkább indokoltnak tűnik gazdasági függőségük miatt.

A munkajog külső korlátainak értékelésekor látnunk kell, hogy a hagyományos munkavédelmi eszközök nem mindig alkalmazhatók az új foglalkoztatási formákra. Kiss György tanulmányában kifejti, hogy a munkajog expanziója – amelynek

⁵ 2012. évi C. törvény 52. §, 53. §, 54. §.

⁶ HORVÁTH István¹⁴: A munkajog lehetőségei és határai, JK, 2024/4., 204–206. o. <https://doi.org/10.59851/jk.79.04.5>

⁷ KISS György¹⁴: A munkajog lehetőségei és határai JK, 2023/6., 261–268. o., 262. o.

⁴ Glatz Ferenc (szerk. bizottság elnöke): Magyar Nagylexikon, Nyolcadik Kötet, Ff-Gyep, Magyar Nagylexikon Kiadó, Budapest, 1999, 111.

célja, hogy a „szürkezónában” dolgozókat is védelemben részesítse – sok esetben feloldhatatlan ellentmondásokhoz vezet.

Kiss György és Horváth István egyaránt hangsúlyozzák, hogy az új foglalkoztatási formák sajátosságainak megfelelő szabályozási struktúrára van szükség. Ehhez azonban nem elegendő a meglévő munkajogi eszköztár kibővítése; alapvetően új szemléletmódra és jogi eszközökre van szükség. Véleményem szerint ez ugyanúgy igaz a büntetőjog tekintetében a foglalkozástól eltiltás, mint szankció alkalmazása esetében.

A munka és a foglalkozás fogalmainak tágulása nemcsak jogi, hanem társadalmi és gazdasági kihívásokat is jelent. Az új foglalkoztatási formák megfelelő szabályozása érdekében szükséges a hagyományos munkajogi és büntetőjogi megközelítés felülvizsgálata, valamint egy olyan új szemléletmód kialakítása, amely figyelembe veszi a gazdasági függőség és az autonómia közötti árnyalt különbségeket. Az új foglalkoztatási jog megalkotásához elengedhetetlen a társadalmi tendenciák és a jogtudomány, valamint a gyakorlati jogalkalmazás szoros együttműködése.

Foglalkozás fogalmának kiszélesedése a büntetőjog függvényében

A foglalkozás fogalma az elmúlt évtizedben jelentős ártértékelésen ment keresztül, amit a gazdasági, technológiai és társadalmi változások egyaránt befolyásoltak. Míg korábban a foglalkozások jellemzően kézzelfogható szakmákat jelentettek, ma már olyan új tevékenységek is megjelentek, mint a tartalomgyártó influenszerek, youtuberek vagy e-sportolók. Ezek a foglalkozások rávilágítanak arra, hogy a foglalkozás tágabb értelmezése nélkül már nem fedhető le a társadalom széles spektruma, amely így kihívás elé állítja a jogalkalmazókat.

Ennek megfelelően a büntetőjogi szabályozásnak és a jogalkalmazásnak is alkalmazkodnia kell a társadalmi trendekhez így foglalkozás fogalmának bővüléséhez, hiszen a szankció gyakorlati alkalmazása és annak hatékonysága a társadalom számára tulajdonképpen egy elvárás az állam irányába. Ezáltal egyértelműé válik, hogy bizonyos élethelyzetekben és tevékenységeknél bár nehezen értelmezhető a foglalkozástól eltiltás mint büntetési forma, mégis megfontolandó szankció, csupán annak mértéke, köre és annak célja nehezen konkretizálható.

Egy fegyveres bankrabló esetében például egyértelmű, hogy a fegyverekkel való tevékenység gyakorlásától el kell tiltani, annak ellenére is, hogy az ilyen személy már eleve nem juthatna legálisan fegyverhez. A Btk. a 165. § (4) bekezdésében a következő képen fogalmaz: E § alkalmazásában foglalkozási szabály a működőképes lőfegyver, a robbantószer és a robbanóanyag használatára és kezelésére vonatkozó szabály is.⁸ Tehát ez azt jelenti, hogy a fegyverekkel való bármilyen cselekvés, legyen az szabályszerű vagy sem, már foglalkozási szabálynak minősül, tehát attól bárki eltiltható, aki fegyvert használ. Az ilyen esetekben az eltiltás preventív hatása és a

társadalom érdekeinek védelme dominál. Sőt bizonyos bűncselekmények esetében az eltiltás kötelező jellegű. Ilyen lehet például, ha az elkövető kiskorúval szemben egyéb hatalmi vagy befolyási viszonyban áll. A szélesebb körű internet használata a 18 éven aluliakat is egyértelműen érinti, ezért számukra kifejezetten veszélyes terepet jelent az internet világa.

Az eset nehéz megítéléséhez tartozik a későbbiekben, hogy a youtubert vajon kötelezően el kell-e tiltani a foglalkozásától, ha az online közösségben egy bűncselekményt tizennyolcadik életévét be nem töltött személlyel szemben követett el, akivel szemben valamilyen hatalmi/befolyási viszonyban áll. A befolyási viszony mérlegelése önmagában nehéz megállapítást jelez előre, különösen ez a körülmény, hogy az elkövető a foglalkozása körében gyakorolt hatást a kiskorúra.

A folyamatosan változó foglalkozási struktúrák és az egyre bonyolultabbá és szövevényesebbé váló társadalmi háló egyre nagyobb teret követel a bírói mérlegelés számára. A jogalkalmazóknak képesnek kell lenniük arra, hogy a foglalkozás jelentésének dinamikus változásait összegezzék a szankció alkalmazásával.

Példaként említhetők az olyan modern foglalkozások, mint a youtuberek vagy influenszerek, akik ténylegesen befolyásolhatják egy-egy termék vagy szolgáltatás piacát. Vajon egy ilyen személytől el lehet tiltani a foglalkozásától, és ha igen, hogyan határozható meg a tiltás körének pontos kerete? A foglalkozás fogalmának folyamatos bővülése és a modern gazdaság színes spektruma rávilágít arra, hogy a büntetőjog hagyományos szankciói átgondolást és rugalmas alkalmazást igényelnek.

Különös kérdés a gondatlan bűncselekmények kezelése a foglalkozástól eltiltás szempontjából. Ilyen esetekben a szankció gyakran szimbolikus jellegű lehet, hiszen egy orvvadászt vagy illegális halászatot folytató személyt foglalkozástól eltiltani egy olyan tevékenységtől, amit amúgy is jogellenesen űz, kérdéses, hogy eléri-e a büntetés nevelő vagy elrettentő hatását. A kérdésre adott válasz azonban egyértelmű, természetesen el lehet tiltani az elkövetőt olyan foglalkozástól, amelyet nem mint foglalkozásaként űz, de az ahhoz tartozó foglalkozási szabályokat ismeri, tehát ha az orvvadászatot említjük, akkor rendelkezik azzal a tudással, hogyan is kell egy fegyvert megfelelően kezelni, ahhoz hogy azzal az illegális vadászati tevékenységet végre tudja hajtani. Ezen kérdés megválaszolására Elek Balázs kiváló megfogalmazást ad, a könyvében, miszerint: „A bűncselekmény elkövetője az lehet, aki valamely foglalkozási szabály hatálya alatt áll. A feltétel az, hogy az elkövető olyan tevékenységet folytasson, melyet írott vagy íratlan foglalkozási szabályok körvonalaznak. Büntetőjogi értelemben foglalkozásnak minősülnek a vadászat, illetőleg a lőfegyver használatára vonatkozó szabályok is.”⁹

A bírói gyakorlat értelmezési nehézségeit főként a foglalkozások közötti átfedések és a szankciók konkurenciája okozza. Így például, ha egy kamionos, aki gondatlanul vezet, vajon kizárólag járművezetéstől eltiltásban részesüljön, vagy a teljes sofőri foglalkozástól? Hasonlóképpen, egy illegális cigarettacsempész tevékenysége kapcsán az általa űzött illegális foglalkozás tiltása mennyiben szolgálja a jogállami elveket, ha az egyébként is jogellenes tevékenységet folytatott? Akkor jelen esetben, ha egy youtubert kellene eltiltani a foglalkozásától

azt hogyan lehetne megvalósítani? A felhasználói fiókját elko-bozni önmagában nem elég hiszen csinál másikat, de ezt egyébként is ki ellenőrizni?

A megoldást a pártfogó felügyelet magatartási szabályai ad-hatják meg, az ítéletekben az egységesség érdekében, ehhez hasonló szabályok követése lenne megfelelő, mivel ez pontosan meghatározza, hogy akivel szemben pártfogó felügyeletet rendeltek el, hogyan folytathat bármilyen jellegű tevékenységet. Tehát első körben meg kell állapítanunk azt, hogy az illető ezt a tevékenységet foglalkozásszerűen végzi-e, tehát tekinthető-e az az ő foglalkozásának, egy olyan foglalkozásnak, aminek vannak speciális szabályai, gondolok itt például magára a közzététel folyamatára, vagy a digitális tartalmak elkészítési folyamataira, ebből adódóan egyfajta analógiával élve a pártfogó felügyelet szabályai akár alkalmazhatóak is lennének, ez pedig segítheti a gondolkodásunkat.

A Btk. 71. § (2) bekezdés j) pontja a következőképpen fogalmaz:

„Meghatározott az internet elérésével végezhető tevékenységtől tartózkodjon, vagy azt korlátozottan végezzen.”

Továbbá a törvény 71. § (7) bekezdésében tovább taglalja, hogy pontosan milyen szabályok vonatkoznak ezen intézkedéssel érintettre:

„A (2) bekezdés j) pontja szerinti magatartási szabály esetén a bíróság vagy az ügyészség az elkövetett bűncselekménnyel összefüggésben meghatározza, hogy az elkövető az interneten végezhető mely tevékenységektől köteles tartózkodni, továbbá meghatározhatja, hogy az elkövető

- az internetet mely eszközön keresztül érheti el,
- az internet elérésével végzett tevékenységét hogyan szükséges igazolnia,
- az internet elérésével végzett tevékenységének ellenőrzése érdekében – ha annak műszaki feltételei fennállnak – milyen információs rendszert képező berendezést vagy alkalmazást használhat, illetve
- ha a technikai feltételek fennállnak, az internet elérésével végzett tevékenységének ellenőrzését a pártfogó felügyelőnek az előre be nem jelentett felhívására folyamatos kép- és hangfelvétel továbbítására köteles biztosítani.”¹⁰

Ezen szabályok mintául szolgálhatnak az általam felvetett kérdésekre, ami azt jelenti, hogy az interneten végzett tevékenységektől mint foglalkozástól eltiltást ezen szabályok analógiájára lehetne alkalmaznia a bíróságoknak.

A szankció természete, kriminalizálás okai, más szankcióhoz való viszonya

A foglalkozástól eltiltás lényege, hogy „a társadalom védelméért célozza, másrészt prevencióst célt szolgál, nevezetesen a komoly, adott esetben egzisztenciális hátrányt is jelentő eltiltás kizárja annak a lehetőségét, hogy az elkövető a foglalkozásával összefüggésben újabb bűncselekményt kövessen el az eltiltás ideje alatt”.¹¹

Alapvetően a büntetőjogi rendszerünk és a társadalom által támasztott legfontosabb követelmény, hogy „az elkövető megkapja a méltó büntetését tettéért”.¹² Véleményem szerint a foglalkozástól eltiltás a Btk.-ban részletezett büntetések közül talán a legcélravezetőbb büntetés a pénzbüntetés mellett. Ennek az állításnak a gyökere egészen a büntetőjogi rendszerünk alapjához vezet minket, amelyet a Btk. úgy határoz meg „a büntetés célja a társadalom védelme érdekében annak megelőzése, hogy akár az elkövető, akár más bűncselekményt kövessen el”.¹³ Míg a társadalom által támasztott elvárás, hogy ideális esetben az elkövetővel szemben a tettével arányos büntetést szabjon ki az igazságszolgáltatás, tehát nem a megtorlás a cél.

Természetét tekintve a foglalkozástól eltiltás egy jogfosztó-jogkorlátozó büntetés, amelynek kiszabása következtében az elkövető a törvényes lehetőségét veszti el annak, hogy egy meghatározott foglalkozást gyakoroljon.¹⁴ A jogfosztó jellegű büntetésnek fontos feltétele, hogy csak meghatározott tevékenységre, foglalkozásra terjedjen ki, tehát semmiképpen nem lehet túlzottan általános jellegű az eltiltás a túlzó hatása miatt (mint pl.: kiskereskedelmi alkalmazott, segéd munkás munkakör, vagy akár a korábban már említett interneten végzett tevékenységek, mert nem végrehajthatóak).

Azonban fontos megkülönböztetnünk egy-egy szakképzett-séget igénylő foglalkozás esetén, hogy nem lehetséges foglalkozáson belül egyes részterületekre, résztevékenységekre szűkíteni az eltiltást (pl.: ortopédus, gyermekorvos, biológianár stb.). A legnagyobb kihívás ezzel kapcsolatban, hogy milyen módon bizonyítható a szüksége az eltiltásnak, mely szabályokat szegett meg az elkövető, illetve milyen lehetőségek voltak adottak az adott helyzetben, tehát a történeti tényállás beilleszthető-e a törvényi tényállásba és az elkövetői magatartás kellő alapot ad-e a foglalkozástól eltiltáshoz, tehát a konkrét cselekmény vagy eseménysor beleilleszthető-e valamely törvényi tényállásba.

A foglalkozástól eltiltás kiszabásának a gyakorlata olyan formában realizálódhat, hogyha az elkövető a foglalkozását felhasználva vagy a szabályainak megszegésével követte el a bűncselekményt, így a büntetés részben pontosan az attól való eltiltással válik igazságossá. A „foglalkozásának felhasználásával” kitétel alatt azt kell érteni, amikor valaki szándékos bűncselekményt követ el úgy, hogy közvetlenül kihasználja a foglalkozása által biztosított lehetőségeket.¹⁵ Véleményem szerint ez nem csupán egy lehetőség az igazságszolgáltatás számára, hanem sokkal inkább kötelezettség annak érdekében, hogy távolartsa az elkövetőt a foglalkozásának felhasználásával történő újabb bűncselekmény elkövetésétől. Éppen ezért szükségszerű a foglalkozástól eltiltás abban az esetben, amikor is el kell tiltani a „nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekmény elkövetőjét, ha a bűncselekményt tizen-nyolcadik életévét be nem töltött személy sérelmére követte el, illetve a gyermekpornográfia elkövetőjét” az olyan jellegű foglalkozásoktól, amelyek gyakorlása során közvetlen, vagy

12 PÁPAI-TARR Ágnes: Gondolatok a büntetés-kiszabás néhány elméleti és gyakorlati kérdéséről, *Pro Futuro Jog- és Államtudomány* 2017/1 11–25.

13 2012. évi C. törvény a büntető-törvénykönyvről 79. §.

14 GÖRGÉNYI: i. m. 403.

15 BH 2013. évi Különszám 49–50., BKv 18. <https://jogkodex.hu/doc/9126679>.

10 2012. évi C. törvény 71. §.

11 NAGY Ferenc: A szankciórendszer JK, 2015/1., 1–15., 8. <https://szakcikkkadatbazis.hu/doc/8482021?ts=2015-01-01#fn1>.

közvetett viszonyba kerülnek tizennyolcadik életévet be nem töltött személyekkel. És idetartoznak főleg a tanítással, oktatással kapcsolatos tevékenységek.

Természetesen csak abban az esetben, ha az eltiltáshoz szükséges kritériumokat kimerítik a feltárt körülmények. Emellett kötelező eltiltást von maga után a kiskorú veszélyeztetésének esete, azonban az alkalmazása különös méltánylást érdemlő esetben mellőzhető, amely a joggyakorlat alapján kissé kétes.

Az elkövető a bűncselekményt az alkalom nyújtotta előnyök és lehetőségek kihasználásával követi el, így tehát, nem kell, hogy a bűncselekmény elkövetésekor az adott tevékenységet a foglalkozásaként gyakorolja, de mintegy eszközül használja fel foglalkozását, valamint a foglalkozása végzéséhez szükséges szakképzését, tudását, amely visszaélési lehetőséget nyújt, ez pedig feltételezi a szándékos bűncselekmény elkövetését, amelyre az elkövetés módjából és a körülményekből következtethetünk. Ennek megállapításához a 18. BK vélemény tekintendő alapul, amely úgy fogalmaz, hogy az eltiltás előfeltétele, hogy a foglalkozás felhasználásával kövessék el a szándékos bűncselekményt, azonban fontos annak a megállapítása, hogy az elkövető mennyiben használta fel a foglalkozását a bűncselekmény elkövetéséhez. A BK vélemény a következőképpen fogalmaz: „Ez mellőzhetetlenül teszi, hogy az elkövető munkaköre tüzetes megállapítást nyerjen. A foglalkozási ágon belül, a ténylegesen betöltött munkakört, annak adottságait, az általa nyújtott lehetőségeket lehet csak felhasználni, így az említett büntetés alkalmazásának alapjául is ez szolgál.”¹⁶

Abban az esetben, ha nem lehetne a foglalkozástól eltiltani az elkövetőket, és mondjuk helyette „csupán” szabadságvesztésre, illetve pénzbüntetésre ítélnék, akkor mennyire egyszerű lenne ott folytatni, ahol abbahagyták. Hiszen, amint kitöltik a büntetésüket, vagy ha jól felépített szervezetet működtetnek, amely még abban az időszakban is megfelelően működik, amíg büntetésüket kitöltik, az nem jelentene megoldást és a felelősségre vonás nem érné el a célját. Megállapítható tehát, hogy a szankciónem szükséges és nélkülözhetetlen eleme a szankciónrendszernek. Bár a büntetés kiszabása során a bíró keze részben kötve van a Btk., a joggyakorlat, az egységes igazságszolgáltatásba vetett hit által, mégis fontos, hogy a bíró egyéniesítve szabjon ki büntetést, amely elősegítheti a büntetőjognak a társadalomban betöltött alapvetően javító jellegű céljait. A büntetőjog alkalmazása csak végső esetben indokolt, azaz, a büntetőjog rendeltetése, hogy jogrendünk szankciós zárköve legyen.¹⁷ A büntetésnem fontosságát jelzi az is, hogy már első büntető törvénykönyvünkben, a Csemegi-kódexben is szerepet kapott. A jogintézményről a ma ismert formájától kissé eltérően úgy fogalmaz egyszerűen, hogy a „különös részében határozatnak meg az esetek, melyekben a bűnösnek ítélt személy, a szakképzettséget kívánó foglalkozás gyakorlatától eltiltandó”. A kódex tehát csupán említést tesz a büntetési nem létezéséről, azonban a különös rész feladatává teszi tartalmának meghatározását.

Bár a jogalkotó szándéka valójában átfogja azokat az általános ismérveket, amelyeket a ma hatályos Btk. is tárgyal, azonban a specifikumokat nem részletezi úgy az általános részben, sokkal inkább a különös részi elemekre hagyatkozik, amivel a bűncselekmények természetére próbál támaszkodni, amelyek szüksé-

gesek a különböző foglalkozások gyakorlásához, amelynek lehetősége van ezáltal valamilyen egyedi jellemzőt felkarolni. Ez a megközelítés, bár rendkívül aprólékos és töredezett megoldást jelent, amely megnehezíti az átláthatóságát a szankciónemnek és a törvény szerkezetében sem lesz egyszerűbb, attól nem feltétlenül elvetendő, hiszen egy-egy különös részi elem sokkal határozottabb képet adhat arról, milyen körülmények esetén alkalmazható a foglalkozástól eltiltás. Mindez végső soron azt eredményezi, hogy a bíró határozottabb lehet a büntetés kiszabásakor, illetve annak mértékének meghatározásakor, hiszen sokkal egzaktabb kritériumokat diktál a törvény, amelyek kimerítése szükséges a foglalkozástól eltiltáshoz. Ezzel a jogalkotó a büntetőjog ultima ratio jellegéből adódóan szigorú keretek közé szorította ezen büntetési nem alkalmazhatóságát, hiszen leszűkítette a lehetőségét a szankció alkalmazásának, mivel csak a különös részben meghatározott esetekben volt lehetőség kiszabni az eltiltást. Ezzel egyébként azt érte el a jogalkotó, hogy a különös részi elemeknek a természetére sokkal jobban támaszkodhatott a bíró a tényállás megállapítása esetén, hogy kimerítette-e a szükséges elemeket az elkövető magatartása.

A szankció meghatározása esetében egyébként fontos szempont az is, hogy a gyakorlatban megvalósítható legyen. A végrehajthatóság tehát szintén fontos kérdés, azonban ez a foglalkozástól eltiltásnak az egyik legtürekenyebb pontja. Milyen formában történik, milyen mértékben, milyen határokat kell meghatározni a foglalkozás tekintetében és hogyan lehet azt ellenőrizni.

A foglalkozástól eltiltás szabályozásának története a magyar büntetőjogban

A foglalkoztatástól eltiltás mint mellékbüntetés régóta jelen van a magyar büntetőjogban, melynek alapjait az 1878. évi V. törvénycikk, azaz a Csemegi-kódex fektette le. Ez a klasszikus elveken nyugvó, monista rendszerű törvénykönyv csak büntetéseket ismert el, melyek fő- és mellékbüntetések lehetnek. A szakmai képzettséget igénylő foglalkozástól való eltiltás a mellékbüntetések körébe tartozott, alkalmazásának eseteit azonban a törvény különös része szabályozta.¹⁸

A Csemegi-kódex az eltiltás tartamát a bíró mérlegelésére bízta, amely lehetett végleges vagy határozott időtartamú. A halált okozó bűncselekmények esetén például a bíró akár engedélyezhette is az adott foglalkozás újbóli gyakorlását.¹⁹ A törvény egyik érdekessége, hogy nem tett különbséget a gondatlanság fokai között, de figyelembe vette a járatlanságot, ha az egy társadalom által jelentősen elítélendő eredményt, például halálesetet eredményezett. Ez különösen azokra a személyekre vonatkozott, akik társadalmi megbecsültsége a szakértelemhez és felelősséghez kötődött, mint például az orvosok, gyógyszerészek vagy mérnökök.

Ebben az esetben a jogalkotó úgy véli, hogy a társadalomnak és az egyéneknek jogos az elvárásra, miszerint az elkövető

¹⁶ 18. BK vélemény.

¹⁷ 23/1990. (X. 31.) AB határozat. Szabó András párhuzamos véleménye.

¹⁸ 1878. évi V. törvénycikk a magyar büntetőtörvénykönyv a büntettekről és vétségekről 60. §.

¹⁹ Uo. 291. §.

megfelelő ismerettel rendelkezik a szakmájában, illetve foglalkozásában, ezért az illető alkalmas és képes is körülmények megfelelő értékelésére és az esetleges veszély elhárítására. Ellenkező esetben pedig követelhetik a felelősségre vonást, amelynek alapjául szolgált volna a szakszerűségbe, foglalkozásba vetett hit megdöntése vagy aláásása. Bizonyos foglalkozásoknak ugyanis az átlagtól nagyobb a társadalmi megbecsültsége éppen a szakszerűségükből, komplexitásukból, illetve szociális hasznukból fakadóan, sokszor a hivatás gyakorlása eskühöz is kötötten működik. Tulajdonképpen tehát arról az esetről beszélünk, amikor valaki rendelkezik a szükséges képesítéssel a foglalkozás gyakorlásához, azonban nem volt körültekintőbb vagy elővigyázatosabb tevékenysége kifejtésekor. Amely ezáltal nem a szakmaiság vagy a tudás hiányáról árulkodna és nem is ez alapozza vétkességét, hanem a figyelem hiánya okozta. A felelősség alóli kimentés lehetősége azonban itt is adott, amennyiben bizonyítható, hogy a kellő gondosság, figyelem és óvatosság, elővigyázatosság mellett sem lehetett tudni a kimenetelét.²⁰ Amennyiben tehát, ha egy gyógyszerész, mérnök vagy orvos elmulasztja a kellő óvatosságot foglalkozásának gyakorlása során és realizálódik a veszély, amely halált idéz elő a szándékos sértés hiánya mellett, azok súlyosabb elbírálásban részesülnek.

Az 1950. évi II. törvény a Csemegi-kódex általános részét váltotta le, és új alapokra helyezte a foglalkoztatástól eltiltás szabályozását. A szankció alkalmazása azokra vonatkozott, akik szakképesítést igénylő foglalkozásuk szabályainak megszegésével, járatlanságukból eredően, vagy foglalkozásuk felhasználásával követtek el bűncselekményt. A törvény kötelezővé tette az eltiltást, ha a társadalomra veszélyt jelentett volna a foglalkozás további gyakorlása, illetve, ha az elkövető egy évnél hosszabb börtönbüntetést kapott. Az eltiltás tartama végleges vagy határozott időtartamú lehetett.

Az 1961. évi V. törvény, amely a szocialista büntetőjog alapját képezte, továbbfejlesztette az eltiltás szabályait. Kötelező eltiltást ugyan nem rendelt el, de a határozott idejű eltiltás minimális és maximális időtartamát egy évtől tíz évig határozta meg. Emellett lehetőséget adott arra, hogy a bíróság az eltiltás letelte után előírja a szakmai jártasság igazolását a foglalkozás további gyakorlásához.

Az 1978. évi IV. törvény szabályozása már közelebb állt a hatályos joghoz, és az alapelvek szinte teljesen megegyeztek a 2012-es Büntető Törvénykönyv rendelkezéseivel. Az eltiltás alkalmazása ekkor is a szakképesítést igénylő foglalkozásokra terjedt ki, és a bíró mérlegelhette annak tartamát.

A foglalkozástól eltiltás szabályozása pontosításra került, különös tekintettel a végleges hatályú eltiltásra, amely alkalmazatlanság vagy méltatlanság esetén volt alkalmazható. A határozott idejű eltiltás esetében az eltiltás minimális időtartama továbbra is változatlanul 1 év, maximális időtartama pedig 10 év. A jogszabály rögzítette az eltiltás tartamának és kezdetének számítási módját, továbbá meghatározza, hogy az eltiltás idejébe mely időszakok számítanak bele.

A bíróság előírhatta, hogy a foglalkozás ismételt gyakorlásának feltétele a szükséges szakismeretek és készségek meghatározott módon történő igazolása legyen. A végleges hatályú eltiltás alól mentesítésre is sor kerülhetett a bíróság döntése

alapján, amennyiben az eltiltás jogerőre emelkedése óta legalább tíz év eltelt, és az érintett személy bizonyította, hogy a foglalkozás gyakorlására alkalmas, illetve méltó. Ugyanakkor mentesítést nem lehetett engedélyezni azon személyek esetében, akik a bűncselekményt bünszervezetben követtek el, vagy akiket a bíróság méltatlanság miatt véglegesen eltiltott a foglalkozásuk gyakorlásától.

A Btk. újításai

2012. évi C. törvény a hatályos büntető törvénykönyv tehát többnyire átvette az 1978. évi IV. törvény szabályozását, amelyet egy módosítás következtében kiegészített a gyermekek védelmét és érdekét szolgáló szakaszokkal, melyek kötelező eltiltást helyeznek kilátásba. Ez alól kivétel, amikor a kiskorú veszélyeztetése esetében az eltiltás kötelező kiszabása különös méltányolást érdemlő esetben mellőzhető a törvény alapján.

Rendelkezik továbbá a határozott ideig tartó eltiltás olyan esetéről is, amelyet eddig egyetlen büntetőtörvény sem szabályozott, amely abban az esetben meghatározó, ha az elkövető a „bűncselekmény elkövetésekor a tevékenységet nem a foglalkozásaként gyakorolta, de rendelkezik annak a foglalkozásnak a gyakorlásához szükséges szakképesítéssel, amely szabályainak a megszegésével a bűncselekményt elkövette”.²¹

A Btk. explicit módon külön megjelöli és foglalkozásként kezeli, ha „az elkövető:

a) *gazdálkodó szervezet általános vezetését ellátó szerv tagja vagy egyszemélyi vezetője,*

b) *gazdasági társaság vagy szövetkezet felügyelőbizottságának tagja,*

c) *egyéni cég tagja,*

d) *egyéni vállalkozó vagy*

e) *a civil szervezetnek a civil szervezetekről szóló törvényben meghatározott vezető tisztségviselője”.*²² Jelentőségük abból fakad ezeknek a foglalkozásoknak, hogy e tevékenységek gyakorlásával a társadalom számára jelentősebb károkat képesek okozni az elkövetők.

A szabályozás rendszeréből megállapítható, hogy viszonylag konzisztensen alkalmazta a jogalkotó a technikát, amely alapján a foglalkozástól eltiltásról az Általános Részben rendelkezett, illetve kereteit ezekben határozta meg, mindössze egy esetben fordult elő, hogy a különös részi tényállások között rendelkezett az eltiltásról és annak kereteiről. A logikája szerint a foglalkozástól eltiltás így általános, a teljes Btk.-ra kiterjedő érvényű. A szabályozás történetének ismeretében tehát az elmúlt évtizedek alatt a foglalkozástól eltiltás mint jogintézmény jelentősen nem változott. Feltehetően azonban a gazdasági és társadalmi fejlődés, amely az elmúlt évtizedekben olyan nagy mértékben gyorsította fel az életünket és az életformánkat, ösztönöz a fejlődésre, így pont ezért jogosan felmerülő kérdés a foglalkozástól eltiltás egy modernebb, kihívásokkal teli társadalmi rendszerben, amelyek az eddigi megszokott rendszert próbára teszik. Megállapítható tehát, hogy a több mint 100 évvel ezelőtti büntetőjogunk sem tért el jelentős mértékben az aktuális szabályozástól.

²¹ 2012. évi C. törvény 52. § (2) bek.

²² Uo. 54. §.

²⁰ 1878. évi V. tc. indokolása a 80–81. §-hoz.

Azonban a megoldás nem a jelenleg hatályos Btk. módosítása lenne a véleményem szerint, hanem az, ha megjelenének a joggyakorlatot egységesítő, a Bírósági Határozatok Gyűjteményében közzétett 'precedens' jellegű kúriai döntések. Ezért alakulhat ki olyan helyzet, hogy egy-egy új tevékenységi forma bizonytalanná teheti a jogalkalmazást, mert adódhat olyan helyzet, amikor indokolt a foglalkozástól eltiltás büntetési nem alkalmazása egy olyan tevékenység vonatkozásában, ami a foglalkozás köznapri értelmébe nem illeszkedik, vagy olyan általános jellegű, hogy esetükben alkalmazhatatlanná teszi a szankciót. Ilyen esetekben viszont alkalmazni kell a fogalmak meghatározására azok köznapri jelentését, mivel amire a Btk. nem ad definíciót, akkor az általános értelemben elterjedt megfogalmazás az irányadó, esetünkben a foglalkozások terjedelmének értelmezésére is.

A foglalkozástól eltiltás terjedelmével kapcsolatos jogalkalmazói nehézségek

Egyes újabb foglalkozásnak is tekinthető tevékenységek esetében gyakran indokolt lenne a foglalkozástól eltiltás a büntetés céljainak eléréséhez, de a konkrét hatókörének meghatározása már korántsem egyszerű. Ilyen tevékenység például az ún. „streamer”, aki lényegében mini televíziós csatornaként működik, amivel bár nem nyújt újat, azonban működése tekintetében az esetek többségében egy egyéni vállalkozónak minősül, nem pedig egy gazdasági társaságnak, ahogyan a nagyobb, klasszikus értelemben vett műsorsugárzó csatornák funkcionálnak. Felvetődik a kérdés, hogy ebben az esetben, a foglalkozástól eltiltás milyen jellegű tevékenységtől eltiltást jelentene és hogyan lehetne ellenőrizni, illetve betartatni a kiszabott büntetést? Erre a kérdésre az előzőekben már megpróbáltam megoldási javaslatot adni, amely a pártfogó felügyelet magatartási szabályainak analógiáján alapuló szabályozási rendszer lenne.

Az influenszer szintén hasonló kategória, hozzávetőlegesen tudjuk körülírni, milyen jellegű tevékenységet foglal magában a foglalkozás és abban az esetben, ha megállapítanak a foglalkozástól eltiltáshoz szükséges feltételek fennállását, milyen formában lehetne meghatározni annak kereteit? A közszerplestől eltiltás talán túlságosan tág kereteket ad, míg a konkretizálása szinte precedens nélküli és talán túlságosan részletezőnek minősülne. A két példa mellett még rengeteg hasonló jellegű, bizonytalan megítélésű eset merülhet fel, amelyre a jelenlegi szabályozás nem feltétlenül jelent megoldást. A joggyakorlatban viszont megjelenik súlyosító körülményként, ha az elkövető magasabb intellektussal rendelkezik, illetve kifejezetten figyelembe veendő, ha az elkövető a felkészültségét vagy szakmai képzettségét bűncselekmény véghezvitelére használja fel.²³

²³ Budapest Környéki Törvényszék B.84/2016/223. <https://jogkodex.hu/doc/2996055>, Szegedi Ítéltábla Bf.375/2019/13. <https://jogkodex.hu/doc/8164316>, Fővárosi Törvényszék B.1592/2016/164. <https://jogkodex.hu/doc/2028160>.

A tevékenységek jogszabályi besorolása mint foglalkozás

Létezik két rendszer az Európai Unióban és hazánkban is, amelyek különösen hasznosak lehetnek a foglalkozástól eltiltás terjedelmének meghatározásában, mivel lehetőséget adnak arra, hogy a jogalkalmazók egyértelműen azonosítsák, mely tevékenységek esnek az eltiltás hatálya alá. Az osztályozás nemcsak a jogszabályi megfelelés biztosításában nyújt segítséget, hanem elősegíti a jogbiztonságot, lehetővé téve a gazdasági hatások objektív értékelését és az egységes joggyakorlat kialakítását. A rendszerek alkalmazása így biztosítja a jogi döntések átláthatóságát, mérlegelhetőségét és kiszámíthatóságát.

A Tevékenységek Egységes Ágazati Osztályozási Rendszere (TEÁOR) az Európai Unió által módosított NACE (Nomenclature of Economic Activities) osztályozási rendszer hazai megfelelője. Ez a rendszer a gazdasági tevékenységek egységes osztályozására szolgál, amely alapot nyújt a közösségi szintű statisztikai adatok gyűjtéséhez, elemzéséhez és értékeléséhez.²⁴ A TEÁOR-számok alkalmazása a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvény rendelkezései szerint a fő és melléktevékenységek rögzítése során kötelező. A cégjegyzékben minden cég esetében rögzíteni kell a fő tevékenységet, valamint a további tevékenységi köröket a TEÁOR nomenklatúra szerint. A bejegyzési kérelem benyújtásakor a kérelmezőt bejegyzési kötelezettség terheli legalább a fő tevékenységét megjelölése tekintetében.

A TEÁOR rendszer alapvető jelentőséggel bír a cégjegyzékben szereplő tevékenységi körök azonosításában, a statisztikai adatok gyűjtésében. Mindezekon felül pedig a foglalkozástól eltiltás, mint alkalmazható büntetőjogi szankció számára jelenthet a jövőben segítséget, hiszen az egyén eltiltása speciális területeken ez alapján a kategorizálási rendszer alapján lesz majd behatárolható. Az „újhullámos” munkák és vállalkozások tekintetében a behatárolhatóság és a szankció terjedelme különös kihívás elé állítja az igazságszolgáltatást.

A „J – Kiadói tevékenység, műsorszolgáltatás, tartalomszolgáltatás és -terjesztés” nemzetgazdasági ágba tartoznak azok a tevékenységek, amelyek a dolgozatban tárgyalt foglalkozástól eltiltás szempontjából értékelésre okot adóak lehetnek. Ezek közül két alágazatot érdemes kiemelni: film, videó, televízióműsor készítése: filmek, videók, illetve audiovizuális és televíziós műsorok gyártását, vlogok készítését, videópodcastok előállítását és gyártását. Televízióműsor összeállítása, szolgáltatása, videótartalom-terjesztés tekintetében pedig az élő események, előadások közvetítése. Nem nehéz azonban elképzelni, a foglalkozástól eltiltás hogyan érintheti az audiovizuális tartalomkészítéssel és terjesztéssel kapcsolatos tevékenységeket, ideértve a modern digitális platformokon végzett munkát is, például vlogok vagy streamingszolgáltatások esetében, ettől kezdve az eltiltott nem folytathatna olyan tevékenységet, amely eredményeképpen az internet segítségével közösségi médiában bármilyen tartalmat, vagy esetlegesen olyan tartalmat közzétegyen, amitől eltiltották.

²⁴ https://ec.europa.eu/competition/mergers/cases/index/nace_all.html.

Érdemes elsősorban átgondolni, hogy a tevékenységi körök típusai milyen struktúra szerint épülnek fel. Engedélyköteles tevékenységek, amelyek végzéséhez az illetékes hatóság engedélye szükséges. Képesítéshez kötött tevékenységek esetében a jogszabály szakképesítési követelményeket határoz meg, amelyek biztosítják a tevékenységek minőségi színvonalát és a fogyasztók védelmét, úgy mint: fodrászszolgáltatások, autószerelői munkák. Bejelentésköteles tevékenységek esetében elegendő az illetékes hatóságnál történő előzetes bejelentés. Ezeknél a tevékenységeknél az adminisztratív eljárás egyszerűsített. Idetartozhat például: videós tartalomkészítés (streaming) szolgáltatása, influenszer marketingtevékenységek.

Egyéni vállalkozás indítása előtt szintén elengedhetetlen, hogy pontosan meghatározza, milyen tevékenységeket kíván végezni. Az Önálló Vállalkozók Tevékenységi Jegyzékében (ÖVTJ) szereplő kódok segítenek eligazodni ebben, amely alapján a dolgozat szempontjából meghatározó tevékenységi körök a következők lehetnek: hirdetési kampányok tervezése és kivitelezése, marketingkampányok lebonyolítása, különös tekintettel a célközönség megszólítására, más néven: influenszer.

Az eltiltás hatékonysága érdekében a bíróságnak olyan körülményekkel kell alkalmaznia ezt a szankciót, hogy biztosítsa annak végrehajthatóságát, valamint elkerülje az eltiltás túlzott vagy indokolatlan mértékű túlterjedését. A TEÁOR és az ÖVTJ rendszer egy átfogó és strukturált eszköz a gazdasági tevékenységek elemzésére, amely jelentős segítséget nyújthat a foglalkozástól eltiltás konkrét terjedelmének meghatározásában. Az osztályozás nemcsak a jogszabályi megfelelés biztosításában segít, hanem hozzájárul a jogbiztonság erősítéséhez, az eltiltás gazdasági hatásainak objektív értékeléséhez, valamint az egységes joggyakorlat kialakításában.

Konklúzió

A modern 21. századi élet komplexitása és a technológiai fejlődés robbanásszerű információáradatot és feldolgozandó adathalmaz-mennyiséget eredményezett. A mindennapi életünk részévé vált, hogy egyre gyorsabban, egyre több információhoz és adathoz férünk hozzá, illetve tudunk mérni, mindazonáltal a döntéshozatal feltételei és körülményei éppen ezen gyorsaságnál fogva romlanak. A korábban kiismert alapos és megfontolt elemzés helyét ma már gyakran átveszi egy gyors, sablonszerű mechanizmusokon alapuló megközelítés. Persze bizonyos értelemben ezzel minimalizálható a hibafaktor.

A jogrendszer alapvetően a társadalmi rend fenntartására törekszik. Ez a rend pedig nélkülözhetetlen ahhoz, hogy az emberi társadalom működni tudjon.

A foglalkozástól eltiltás egy speciálisnak nevezhető szankció a büntetőjog rendszerében, amely kifejezetten teret enged a bírói mérlegelésnek. A célja alapvetően a társadalom védelme és a prevenció, amivel akár egzisztenciális következményekkel járhat, ezért elengedhetetlen, hogy a bíróság az elkövetett bűncselekmény és a foglalkozás közötti kapcsolatot alaposan mérlegelje. Az eltiltásnak egy meghatározott, a bűncselekményhez közvetlenül kapcsolódó foglalkozásra kell vonatkoznia. Ez gyakran kihívást jelent, különösen az olyan szakmák esetében, amelyek széles körű és különböző tevékenységeket ölelnek fel.

A legnagyobb nehézséget az jelenti, hogy a foglalkozástól eltiltásnak a jogrendszerben egyértelműen meghatározott és indokolt kereteken belül kell megvalósulnia. Az eltiltás megállapításának egyik kulcsa, hogy a bíróság képes legyen pontosan megítélni, hogy az elkövető miként használta fel a foglalkozásából adódó lehetőségeket a bűncselekmény elkövetésére, és hogy az eltiltás milyen hatással lesz a jövőbeli életére és a társadalom biztonságára. A szabályok megsértésének mértéke, valamint az elkövető tudata alapvetően határozza meg a foglalkozástól eltiltás mértékét.

A foglalkozástól eltiltás szükséges eszköze a büntetőjogi szankciórendszernek, de alkalmazásának kihívásai az eltiltás terjedelmének, a bizonyítékok mérlegelésének és a joggyakorlat következetes alkalmazásának pontos meghatározásában rejlenek. A foglalkozástól eltiltás konkrét terjedelmének meghatározásában az osztályozás nemcsak a jogszabályi megfelelés biztosításában segít, hanem hozzájárul a jogbiztonság erősítéséhez, az eltiltás gazdasági hatásainak objektív értékeléséhez, valamint az egységes joggyakorlat kialakításához.

Végző soron a modern világban a foglalkozástól eltiltásnál mindenképpen szükséges egy fogalmi tisztánlátás, például, az, hogy mit értünk foglalkozás alatt, milyen tevékenységek tekinthetők foglalkozásnak. Remélhetőleg a hazai joggyakorlatban egyre több precedens értékű kúriai határozat lesz ebben a kérdéskörben, ennek hiányában azonban megfontolandónak tartanám, hogy a Kúria Büntető Kollégiuma készítsen egy új véleményt, vagy a már hivatkozott véleményt egészítse ki azzal kapcsolatban, hogy mi tekinthető foglalkozásnak, ezzel elkerülve a végrehajthatatlan, önkényes vagy a kiszámíthatatlan, nem értelmezhető jogalkalmazást.